

СТАНОВЛЕННЯ МІСЬКОЇ ТОПОНІМІКИ ХАРКОВА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII – НА ПОЧАТКУ XVIII СТОЛІТТЯ

Тахтаулова М. Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

Формування міського середовища Харкова розпочалося навколо основних шляхів, що вели з міської фортеці. У Топографічному описі Харківського намісництва 1787 року згадується п'ять доріг, а саме, Московська, Катеринославська або Київська, Сумська, Донська або Черкаська та Волзька. Сумська дорога відома фактично з моменту заснування Харкова. Також вулицею-ровесницею Харківської фортеці була Московська та Катеринославська дороги. Ці назви було закріплено у першому харківському списку вулиць 1804 року (ДАХО, Ф. 3, оп. 10, спр. 650, арк. 1-3).

На формування топонімічної мережі Харкова суттєвий вплив мала релігійна складова. Наприкінці 50-років XVII століття у місті нараховувалось чотири церкви: Благовіщенська і Різдвяна за річкою Лопань, Троїцька на Подолі, Михайлівська за річкою Харків та Миколаївська біля східного муру Харківської фортеці. Вказані релігійні споруди були орієнтирами для мешканців, оскільки вуличної мережі ще не існувало. Пізніше назви даних церков стануть джерелом до формування прилеглих урбанонімів, що було зафіксовано у списку вулиць 1804 року.

За документом, який вдалося розшукати Д. І. Багалію, у переписі 1724 року міститься 10 церковних приходів, де зосереджувалось 61 вулиця, хоча насправді їх було 57, оскільки деякі повторювалися. Аналізуючи перелік, що наводить Д. І. Багалій, доходимо до висновку, що одним із вагомих джерел номінації перших харківських топонімів стали прізвища найбільш відомих жителів, посадових осіб, володарів будинків та шинків. Наприклад, вулиці Пана половника, Корсунська, Кулинича, Судді, Ктитора тощо.

Отже, джерелами до формування перших міських топонімів Харкова були дороги, що вели від острогу, релігійні споруди та будинки місцевих жителів, їх прізвища та професійна діяльність.